Posamezna številka stane 12 v.

37. Številka. Maribor, dne 12. septembra 1918. 52. letnik.

SLOVENSKI GOSPODAR

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 8 K, pol leta 4 K in za četrt leta 2 K. — Naročnina za Nemčijo 8 K, za druge inozemske dežele 8 K. Kdor hodi sam po njega, plača na leto samo 7 K. — Naročnina se pošilja na: Upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopošlja do odpovedi. — Udje „Katoliškega tiskovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 vin. — Uredništvo: Koroška cesta štev. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo: Koroška cesta štev. 5, sprejema naročnino, inserate in reklamacije.

Za inserate se plačuje od enostopne petitvrste za enkrat 48 vin., ali kar je isto, 1 kvadratni centimeter prostora stane 20 vin. Za večkratne ogłase primeren popust. V oddelku „Male naznanila“ stane beseda 10 vin. — Inserati se sprejemajo do tedna opoldne. — Nezaprte reklamacije so poštnine prosto.

Položaj.

Maribor, 10. sept.

Na Dunaju se je pričelo delo v državnem zboru. Danes se je sestal finančni in več drugih odsekov. Glavna pozornost je obrnjena sedaj na finančni odsek, ki bi naj obdelal razne finančne zahteve naše vlade. Izdelal, oziroma sprejel bi naj vladne predloge glede novih davkov. Vlada neobhodno potrebuje „vsaj toliko“ novih davkov, da pokrije primanjkljaj 1900 milijonov K, ki so ga napravili razni „vzorni“ nemški državniki. Vlada hoče vpeljati visok vinski davek, davek na sladkor in premog. Prav nič pa se ne sliši, da bi vlada skušala pokriti primanjkljaj s tem, da bi bolj obdačila milijonarje in vojne dobičkarje.

Posebno so sklenili naši poslanci se boriti proti vinskemu davku, ki bi uničil obstoj naših vinogradnikov.

Češki poslanec Tušar je izjavil: „Vlada prosjači za naše glasove, ko ji teče voda v grlo. Sedaj bi ji bili dobri. Ko pa smo vladam, Nemcem in merodajnim osebam svetovali, naj med vojsko mirujejo narodno-politična vprašanja, da naj ne dražijo nas Slovanov, smo naleteli na gluha ušesa. A sedaj, ko gre vladi slabo, pa so naša ušesa za njene mile prošnje gluha. Če vlada ne dobi dovoljenja za nove davke, bo skoro gotovo prišlo do velikih sprememb. Vlada bo morala odstopiti, ali pa bodo skušali vladati brez državnega zbora. Poslednje pa je z ozirom na razpoloženje ljudskih množic sedaj skoro nemogoče.

Naš zunanji položaj je slejkotprej nejasen. Do miru še ne bo prišlo tako kmalu. Zunanji minister Burian si še ne upa pred delegacije, da bi tam povedal ljudskim zastopnikom, kako vodi zunanjo politiko. Poljaki so zelo nezadovoljni z Burianom, ker ta gre čez drn in strn z Nemci, ki se z vsemi štirimi protivijo, da bi se vse poljske dežele združile v samostojno Poljsko.

Nemčija je sedaj narekovala Rusiji, da mora plačati 6 milijard mark vojne odškodnine Nemčiji, dasiravno so nemški državniki vedno slovesno zatrjevali, da bodo sklepali edino le mir brez pridobitev in odškodnin. Četverosporazumovi in listi nepristranskih držav sedaj vriskajo veselja in pravijo: „Glejte Nemce, kako držijo besedo? Kdo jim naj zdaj kaj verjame?“

O Španiji, Švicarski, Nizozemski in Danski se slišijo razburljivi glasovi, ki so baje podobni razpoloženju, ki je vladalo pred napovedjo vojne v Italiji in Rumuniji.

V Nemčiji sami tudi ni vse zlato, kar se sveti. Maršal Hindenburg je izdal na nemško armado in nemški narod oklic, v katerem roti Nemce, naj vendar za božjo voljo ostanejo zvesti cesarju in domovini. Hindenburg roti Nemce, naj ne verujejo sovražnikom, ki širijo med Nemci zli duh nezadovoljnosti. Odkar se Hindenburgova armada umika pred močnejšo četverosporazumovo, so tudi Nemci v rajhu postali ubegani. Vsenemci postajajo ponižnejši. Značilno je tudi za položaj v Nemčiji, da so proglasili strogo kazen (1 leto ječe) za vsakega, ki širi kake sumljive govorice o nemški armadi, o nemški cesarski družini in sploh o enakih zadevah v Nemčiji.

Na zapadni fronti se umikanje nemške armade nadaljuje. Sovražnik ima veliko premoč nad Nemci. Od dne 15. avgusta do sedaj je vjetih 150,000 Nemcev; sovražnik je uplenil nad 2000 topov. Sovražno časopisje vriska veselja vsled umikanja Hindenburgove armade, Ameriški, angleški in francoski državniki ošabno govorijo, da sedaj ne bodo prej odnehali, dokler ne bodo Nemčiji narekovali mir naravnost v Berolinu.

„Pospravimo svoja šila in kopita“.

Ljudje, ki delajo v naših krajih samo zgago in sejejo sovraštvo in nemir, to so nemčurji in vsenemci, uvidevajo, da jim pšenica ne gre več v klasje, da jim je v naših krajih odklenkalo. Ne čutijo se več varne gospodarje. Velik jugoslovanski pokret, doba jugoslovanstva, jih je spravila ob vse veselje, še nadalje izvrševati med slovenskim ljudstvom svoje izdajalsko in ostudno delo. Nemčurji in oni vsenemci, ki Slovencev niti živih ne morejo videti, pravijo: Če se ustanovi Jugoslavija, nočemo več bivati v teh krajih, preselili se bomo na Nemško. Privandrani zagrizenci zatrjujejo, da bodo takoj prodali svoja posestva in šli nazaj v blaženo deželo nemškega boga.

Strah pred Jugoslavijo se ni polastil samo vsenemcev in nemčurjev na Štajerskem in Koroškem, a temveč tudi na Kranjskem in sploh na celem jugu. V ljubljanski nemški hiši (kazini) je nedavno vodja kranjskih Nemcev, advokat dr. Eger, na shodu „južnih nemških bratov“ rekel: „Meine Herren, packen wir zusammen.“ (Gospoda moja, pospravimo svoja šila in kopita.)

Motil bi se, kdor bi mislil, da jih k temu nagiba morda gorka ljubezen do nemških bratcev tam gori na Pruskem, ali pa morda ugodnejše gospodarske razmere v Nemčiji, ali pa morda celo misel, da bi napravili prostor Slovencem, temveč samo slaba, kosmata vest jih žene proč iz naših krajev. Nemčurji in vsenemci so krivi, da je toliko naših ljudi po nedolžnem bilo preganjanih in vrženih v ječe, krivi so, da se je naš domovini in cesarju zvesti narod proglasil za „veleizdajalskega“, krivi so, da tiči naš jugoslovanski rod v sponah suženjstva in v verigah gospodstva tujcev. Ker se sedaj te spone in verige trgajo, vidijo, da jim ni več obstanka med nami.

Nemški uradniki, ki so smatrali sebe za gospodarje, slovensko ljudstvo pa za tujce na naši zemlji, postajajo plašni in potrti. Bliža se jim pepelnica in veliki petek. Pred dnevi je vprašal nek nemški petelin, kakor poroča „S. N.“: „Was werden wir nun, arme Deutsche tun?“ (Kaj bomo sedaj ubogi Nemci počeli?)

Čudna se nam zdi ta potrtost Nemcev in naravnost nerazumljiva nam je. V Jugoslaviji bodo vendar narodnostne manjšine zavarovane in Nemci bodo v njej uživali iste pravice kot jugoslovanske manjšine na Gornjem Štajerskem, na Dunaju in po drugih nemških krajih. Predpravic pri nas seveda ne bo imel nihče. Sicer pa odkrito povedano: Nam je iz več ozirov prav žal, da odhajajo Nemci iz naših krajev. Veliko ljubše bi nam bilo, da se z njimi v Jugoslaviji še vidimo.

A Nemci ne marajo videti, kako bo užival Jugoslovan zlato prostost in samostojnost. Črno se jim dela pred očmi že samo pri mislih, da bo z ustanovitvijo Jugoslavije konec njih gospodstva, konec šulferajna, konec Südmarke, ko bodo na sodnijah, na glavarstvih, na davkarijah in v vseh drugih uradih Slovenci zavzeli njih mesta in bodo oni morali igrati vlogo, katero smo prisiljeni igrati sedaj mi. Obup se je naselil v njih črno dušo pri mislih, da bodo naša mesta Maribor, Celje, Ptuj, Radgona itd. dobila slovensko lice, slovenske napise, slovenske uradnike na magistratu, slovenske zastopnike v občinskih svetih itd. Da, ne čudimo se, če kličejo Nemci obupno: Pospravimo svoja šila in kopita!

18

Vojaški novinec.

Belgijska povest.

Spisal Henrik Konscience; preložil za „Slov. Gospodarja“ Ah. B.

(Dalje.)

„No, Katrica, kaj praviš na to? Dragi sin, to je vendar lepše pisati.“

„Ne, tega tudi ne zapišem“, mrmra Katrica ozlovoljena. „Ali naj Janezu pišem, kot bi bila njegova mati?“

„No, kaj pa boš pisala?“

Dekle zardi čez ves obraz in odgovori:

„Pišimo: „Ljubi prijatelj. Ali se vam ne zdi, da je to najlepše?“

„Ne, tega pa tudi ne maram“, reče mati, „potem rajši zapiši na kratko: Janez.“

„Ljubi Janez?“ vpraša deklica.

„Da, tako je prav!“ odgovore vsi hkrati, kakor bi bili veseli, da je rešena težka zastavica.

„A proč od mize, vsi“, pravi Katrica. „In Pavla mi spravite proč, da me ne sune!“

Zdaj prične z delom. A kmalu so ji na čelu stale debele potne kaplje; zadrževala je sapo in obraz ji je žarel. Kmalu nato je težko vzdihnila, kakor da je že olajšana velike teže in rekla potem veselo:

„L je vendar le najtežja črka. Zdaj pa že stoji tukaj lepo zavit.“

Ženi vstaneta ter z začudenjem opazujeta črko, ki je bila najmanj tako velika kot člen na roki.

„Lepo je to!“ vzklikne Janezova mati. „Torej to pomenja „Ljubi Janez!“ Lepo je, ako zna človek pisati; skoro bi rekla, da je kakor čarovnija.“

„Pustite me, da nadaljujem“, pravi Katrica pogumno. „Zdaj bo že šlo naprej. Ko bi le pero tako ne močilo.“

Katrica nadaljuje z delom poteč se in vzdihuje. Ded sopiha in kašlja. Ženi molčita in si ne upata ziniti; mali bratec pa je imel opraviti s tem, da je prst vtikal v črnilo ter si roko slikal s črnimi madeži.

Ko je bila čez nekaj časa prva vrsta polna velikih črk, deklica preneha za trenotek.

„No, Katrica, kako daleč si že?“ vpraša Janezova mati. „Prečitaj nam, kar si zapisala na ta papir!“

„Ne bodite tako nestrpljivi!“ pravi Katrica. „Tu še ne stoji drugega, kakor: „Ljubi Janez.“ Meni se zdi prav. Le poglejte, kako se potim. Rajši bi gnoj kidala iz hleva; vi gotovo mislite, da pisanje ni delo? — Pavelček, pusti črnilo na miru, če ne mi še čaščico prevrneš!“

„No, le nadaljuj, dekle!“ se oglasi ded. „Sicer pismo drugi teden še ne bo končano.“

„To že vem“, odgovori Katrica. „A povejte mi, kaj naj zdaj zapišem.“

„Najprej vprašaj, če je zdrav.“

Zopet piše nekaj časa, izbriše nekaj napačnih črk s prstom, se trudi, da bi odstranila las, ki je bil prišel v peresov precep, se huduje nad cerkovnikom, da je črnilo tako gosto in čita potem na glas:

„Ljubi Janez, kako je s tvojim zdravjem?“

„Tako je prav“, pravi mati. „Zdaj piši, da smo vsi zdravi, ljudje in živina, in da mu želimo dober dan.“

Katrica pomisli en hip in potem piše dalje. Ko konča, čita:

„Hvala Bogu, mi smo še vsi zdravi, vol in krava tudi, razven deda, ki je bolan, in vsi skupaj ti želimo dober dan.“

„Moj Bog!“ vzklikne mati. „Katrica, otrok, kje pa si se naučila vse to? Cerkovnik —“

„Ne mori me“, ji deklica seže v besedo, „da česa ne pozabim. Zdaj čutim, da bo šlo.“

Pol ure je bilo vse tiho. Delo se je vidno boljše odsedalo, kajti pisoč se je Katrica včasih posmehljala. Samo Pavelček jo je motil, ker je zdaj pomočil s črnilo celo roko, da je bila vsa črna. Pač je ona najmanj desetkrat čašico porinila na drugo stran mize, a deček je bil tako zaverovan v črnilo, da ga ni bilo mogoče zadrževati.

Kljub temu sta bili prvi dve strani polni do roba. Na prošnjo žen je Katrica zdaj to, kar je bila napisala, prečitala. Glasilo se je tako-le:

„Ljubi Janez!

Kako je s tvojim zdravjem? Hvala Bogu, mi smo še vsi zdravi, vol in krava tudi, razen deda, ki je bolan, in vsi skupaj ti želimo dober dan. Že šest mesecev je, kar nismo nič slišali o tebi. Sporoči nam vendar, če si še živ. To ni lepo, da si že tako pozabil na nas, ki te imamo tako radi, da tvoja mati ves dan govori o tebi, in da se meni ponoči vedno sanja o tebi, da si nesrečen in da slišim vedno tvoj glas: Katrica, Katrica! tako da se kar vzbudim iz spanja in skočim iz postelje. — In vol, revež, vedno gleda iz hleva in vzdihuje, ti bi se razjokal nad tem. In da vsi skupaj nič ne vemo o tebi, to je velika žalost, ti bi se nas vendar moral usmiliti, Janez, ker tvoja dobra mati bo še zbolela zaradi tega. Revica, ako le sliši tvoje ime, jo krč prime v goltanec in prične jokati, da se mene pri tem boli srce . . .“

Ko je to čitala, so se poslušalcem polagoma oči napolnile s solzami; zaradi žalostnega glasu zadnjih besed pa se nobeden več ni mogel upirati ginjenosti in deklico je zmotilo glasno ihtenje in stokanje. Ded je bil glavo položil na vzglavje, da bi skril solze; Janezova mati je bila tako ginjena, da ni zamogla več premagovati svojih čuvstev. Brez vsakih nadaljnjih besed je deklico objela okrog vratu, Katrica pa je osupla gledala, kaj je napravilo njeno pisanje.

Dalje prihodnjič.